

Vastaanottaja: Opetus- ja kulttuuriministeriö,

kirjaamo.okm@gov.fi

Diaarinro: VN/32974/2023

17.6.2024

Lausuja: Harre ry.

Anne Onnela, pj.

anne.onnela@ulapland.fi

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Harjoittelukoulujen rehtorit ry. kiittävät yliopistojen harjoittelukoulujen mahdollisuudesta lausua oppilaiden tuen uudistustyössä perusopetuksen ja opettajankoulutuksen opetusharjoitteluiden ohjaustyön näkökulmasta.

1. Onko oppiminen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Uudistus on tarpeellinen ja selkeyttää oppilaalle annettavaa tukea vähentämällä kuitenkin opetushenkilöstön hallinnollista työtä esimerkiksi asiakirjojen määrän supistumisella yhteen. Tämä seurauksena aikaa vapautuu ydintehtäviin.

Keskittyminen tuen tarpeiden toimenpiteisiin ja annettaviin tuen muotoihin toteutuu paremmin, kun luovutaan varsin kategorisiksi muodostuneista tuen portaista.

Kokonaisuudistus huomioi harjoittelukoulujen erityistehtävän opettajan- ja erityisopettajan koulutuksen ohjauksessa harjoittelussa sekä vahvistaa oppimisen tuen siinä oppimisympäristössä, jossa tarve havaitaan.

Näemme tärkeänä, että yliopistoja pieninä perusopetuksen järjestäjinä ei velvoiteta vastaamaan laajemmin monialaista tukea vaativista oppilaista vaan vastuu on edelleen kotikunnalla ja lisäksi lähialueen koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite on kirjattu lakiin.

Arvostamme sitä, että konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu lakiesityksessä kuvattuna vahvistaa harjoittelukoulujen tuen antamista ja asiantuntemusta tarkoituksenmukaisesti.

2. Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Näkemyksemme mukaan kokonaisrakenne on uudistuksessa selkeä ja havaitsemme painatuksen siirtyneen ennakoivaan toimintaan. Samalla kuitenkin on huolehdittu korjaavista tukitoimista mm. kattavan konsultatiivisen sairaalaopetuksen lakisääteistämällä, mikä on erinomainen asia.

Siirtymävaiheessa Opetushallituksen ja aluehallintoviraston ohjaus- ja koulutusrooli korostuu, jotta tehdyt muutokset juurtuvat koulujen arkeen, ja vaaditut kirjaukset tehdään oppilaskohtaisesti yksilöllisen tuen kirjauksissa. Tämä on oppilaan oikeusturvan ja oikea-aikaisen tuen kannalta välttämätöntä.

Perusopetuksen oppimäärän rajoittaminen tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen on kirjattu lakiesitykseen asianmukaisesti.

3. Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Näemme, että lakiin kirjattu vaatimus opetuksenjärjestäjälle kirjata ennakoivan tuen resurssointi etukäteen turvaa annettavan palvelun. Näitä ovat ennakoiva tukiopeus, tilapäisesti järjestettävä erityisopettajan

antama samanaikaisopetus ja konsultaatio sekä opetuskielen tukiovetus. Laskelmat ennakoivista tukitoimista ovat realistisia ja uskottavia.

4. Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Sääntelyedellytykset ovat tarkoituksenmukaisia, mutta on ehdottoman tärkeää tarkastella oppilasmäärien vaikutusta opetuksen järjestämisen kustannuksiin. Suunniteltu viiden oppilaan maksimimäärä ryhmässä, jossa tarvitaan erityisopettajan samanaikaisopetusta, voi aiheuttaa mm. taloudellisia haasteita sekä toiminnallisia haasteita opetuksenjärjestäjän tai koulun koosta riippuen. Tästä esimerkkinä mm. pienet opetuksenjärjestäjät sekä 1-2 –sarjaiset koulut, joissa jo valmiiksi voi olla pienet ryhmäkoot.

Näemme erinomaisena, että lakiin on kirjattu velvoite opettajien välisestä yhteistyöstä esimerkiksi yhteisopettajuuden periaatetta noudattaen niin luokan-, aine- kuin erityisopettajien kesken sekä hyödyntäen olemassa olevia asiantuntijuuksia. Tämä on harjoittelukoulujen näkökulmasta keskeinen opetussuunnitelman mukaista toimintaa tukeva lisäys, johon myös opettajankoulutus sitoutuu. Tehty kirjaus tukee myös opettajien hyvinvointia.

5. Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Näemme, että kevennetty malli on tarkoituksenmukainen ja vapauttaa opettajien resursseja varsinaiseen työhön. Harjoittelukoulujen rehtorit ry. pitää tärkeänä tuoda esille, että uudistuksella tosiasiallisesti lisätään hallintopäätösten määrää, kun aiemman tehostetun tuen piiristä siirrytään uudistuksessa yksilökohtaisen tuen piiriin. Uudistuksen tavoitteena on ollut vähentää opetushenkilöstön hallinnollista työtä ”vähentämällä tuen arvioinnissa, päätöksenteossa ja suunnittelussa tarvittavien asiakirjojen määrää sekä keventämällä niiden valmisteluprosessia”.

6. Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Harjoittelukoulut näkevät vaikutusarviot uskottavina ja asianmukaisina. Laskelmissa on taustalla käytetty ajan tasalla olevaa informaatiota.

Tämä lakimuutos edellyttää tulevaisuudessa myös asetuksen opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista päivittämistä, jotta erityisopettajan ja erityisluokanopettajan tehtäväkuvat voidaan ajantasaisesti eikä siihen jää tulkintamahdollisuutta vanhasta lainsäädännöstä. Opettajankoulutuksen näkökulmasta tällä on vaikutusta lisäksi mm. kyseisten tiedekuntien koulutusohjelmiin.

7. Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Harjoittelukoulujen rehtorit pitävät uudistusta todella merkittävänä ja vaikuttavana. Se tulee vaikuttamaan yksittäisen oppilaan tuen toteutumisen lisäksi laajasti opetuksen järjestäjän osalta mm. opetuksen resursointiin, opetuksen ja tuen toteuttamisen ennakointiin, koulujen toimintakulttuurin muuttumiseen. Harjoittelukoulujen rehtorit ry. näkee, että näin laaja ja kokonaisvaltainen uudistus edellyttäisi ehdotettua enemmän aikaa valmisteluun ja valmistautumiseen. Aikataulun valmistelussa ei näyttäisi varatun siirtymäaikaa mm. erityisopettajien koulutusohjelman opetussuunnitelmien päivitysaikatauluun, täydennyskoulutukseen, koulujen henkilöstön kouluttamiseen tai kirjaamisen sekä suunnitelmien laatimiseen tarvittavien järjestelmien uudistamiseen vaadittavaa aikaa lainkaan.

Tiukka aikataulu yhdistettynä kustannusvaikutusten arviointiin nostaa esille huolta siitä, saavutetaanko tavoitteita riittävästi ja tuottaako muutos vielä ennakoimattomiakin seurauksia. Toivomme, että valmistelussa

huomioidaan mahdollisuus muuttaa valmistelun ja toimeenpanon aikataulua siten, että kehittämistyö saa ansaitsemansa mahdollisuuden laajapohjaiseen ja perusteelliseen valmisteluun.

Esitämme, että uudistuksen toimeenpanoa siirrettään, jotta valmistelussa arvioitu uusien erityisopettajien täydennyskoulutus saadaan toteutettua tai vähintäänkin täydennyskoulutusprosessin realistinen toteutuminen varmistettua ennen muutoksen voimaantuloa. Huoli erityisopetuksen henkilöstön saatavuudesta jo tällä hetkellä on iso ja erityisesti uudistuksen jälkeen tilanne voi kumuloitua edellä mainituista syistä. Erityisopettajien täydennyskoulutusta ja rekrytointia on myös haastava toteuttaa samaan aikaan muutoksen jalkauttamisen kanssa.